

بسمه تعالی

فرم شماره ۱

تاریخ:

شماره:

* توجه: این فرم با مساعدت استاد راهنما تکمیل شود

فرم طرح تحقیق

درخواست تصویب موضوع پایان نامه کارشناسی ارشد

و رساله دکتری

عنوان تحقیق: رابطه تاخیر اعلان سود با مدیریت سود

۱- اطلاعات مربوط به دانشجو

نام: نام خانوادگی: شماره دانشجویی:
 رشته تحصیلی: مقطع: دانشکده:
 سال ورود: سال و نیمسال اخذ:
 آدرس پستی:
 تلفن: یا امضاء دانشجو:

۲- اطلاعات مربوط به استاد راهنما - استاد مشاور

نام: نام خانوادگی: تخصص اصلی:
 تخصص جنبی: آخرین مدرک تحصیلی دانشگاهی:
 رتبه دانشگاهی: استادیار سمت:
 سنوات تدریس کارشناسی ارشد:
 آدرس و تلفن تماس: تلفن: امضاء:
 نام و نام خانوادگی استاد مشاور: امضاء:
 تعداد پایان نامه های کارشناسی ارشد و دکتری در دست راهنمایی:

ردیف	عنوان پایان نامه در دست راهنمایی	نام دانشجو	ارشد	کارشناسی	دکتری
۱					
۲					
۳					

۳- اطلاعات کلی مربوط به تحقیق

الف) عنوان پایان نامه :

رابطه تاخیر اعلان سود با مدیریت سود

معادل انگلیسی در صورت ضرورت:

The Relation of Delay Earnings Announcement with Earning Management

ب) نوع کار تحقیقاتی : بنیادی نظری کاربردی

پ) تعداد واحد پایان نامه : ۴ تاریخ شروع: تاریخ خاتمه (تقریبی) :

ت) پرسش اصلی تحقیق (مسئله تحقیق) (اگر عنوان گویا نیست) :

آیا دلیل تاخیر در اعلان سود، وجود اخبار بد مرتبط با سود است؟

آیا شرکت‌هایی که با تاخیر اعلان سود داشته‌اند، به مدیریت سود در جهت افزایش سود اقدام می‌نمایند؟

ث) اگر طرح کاربردی است چه بخش‌هایی از جامعه از آن برخوردار خواهند شد؟

- تحلیل‌گران بازار سرمایه، سرمایه‌گذاران و سهامداران و اعتباردهندگان
- سازمان بورس و اوراق بهادار
- اساتید و دانشجویان حسابداری و مدیریت مالی
- حسابرسان

تحقیق بنیادی: پژوهشی است که به کشف ماهیت اشیا، پدیده‌ها و روابط بین متغیرها، اصول، قوانین و ساخت یا آزمایش

تئوری‌ها و نظریه‌ها می‌پردازد و به توسعه مرزهای دانش رشته علمی کمک می‌نماید.

تحقیق نظری: نوعی پژوهش بنیادی است و از روش‌های استدلال و تحلیل عقلانی استفاده می‌کند و بر پایه مطالعات

کتابخانه‌ای انجام می‌شود.

تحقیق کاربردی: پژوهشی است که با استفاده از نتایج تحقیقات بنیادی به منظور بهبود و به کمال رساندن رفتارها، روش‌ها،

ابزارها، وسایل، تولیدات، ساختارها و الگوهای مورد استفاده جوامع انسانی انجام می‌شود.

یکی از مهمترین ویژگی‌های شرکت‌های سهامی، تفکیک مالکیت از مدیریت است. ترکیب دو پیامد کلی یعنی تفکیک مالکیت از مدیریت از یک سو و تدوین اصول و استانداردهای حسابداری با حق انتخاب موجب شد مقوله‌ای جدید به نام "مدیریت سود" متولد گردد. یعنی مدیران با اعمال روش‌های مختلف در جهت منافع خود و در تضاد با منافع سایر گروه‌ها سود را دستکاری می‌نمایند (یزدانی، آزاده؛ ۱۳۸۵).

تحقیقات زیادی در سالهای اخیر به بررسی انگیزه‌های مختلف دستکاری سود (مدیریت سود) پرداخته‌اند. تحقیقات اخیر نشان می‌دهد که شرکت‌ها اخبار خوب را به موقع و زودتر گزارش می‌کنند و اخبار بد با تاخیر در بازار منعکس می‌شوند. دلایل و توجیهاتی برای ارائه گزارش‌ها با تاخیر بیان شده‌اند. مثلاً مدیران برای اجرای طرح فروش سهام شرکت، یا مذاکره برای انعقاد قراردادهای در بهترین شرایط ممکن بکوشند؛ قبل از آن که اخبار بد و غیر منتظره افشا شود (چای و همکاران)^۱.

کشف انگیزه‌های گزارش هرچه سریع‌تر اخبار خوب اهمیت زیادی دارد. با توجه به بی‌میلی مدیریت به انتشار زودتر اخبار بد این فرضیه مطرح می‌شود که کسانی که اخبار بد را دیرتر منتشر می‌کنند، در قبال انتشار این اخبار برای خود فرجه زمانی ایجاد می‌نمایند در این فرجه زمانی احتمال کاهش بار منفی اخبار بد و نیز افزایش آستانه پذیرش مخاطبان از طریق دریافت اطلاعات مشابه از سایر شرکت‌ها وجود دارد.

در این تحقیق رابطه تاخیر اعلان سود و میزان مدیریت سود با تمرکز بر اقلام تعهدی به عنوان شاخص دستکاری سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بررسی می‌شود.

۵- بیان مساله

یکی از اقلام حسابداری که در گزارش‌های مالی (صورت سود و زیان) تهیه و ارائه می‌شود سود خالص است. سود خالص گزارش شده در صورتهای مالی یکی از مهم‌ترین معیارهای ارزیابی عملکرد شرکت‌ها تلقی می‌گردد که همواره مورد استفاده طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان صورتهای مالی قرار می‌گیرد. چون محاسبه سود خالص یک بنگاه اقتصادی متأثر از روش‌ها و برآوردهای حسابداری است، امکان دستکاری سود وجود دارد. انگیزه مدیریت برای دستکاری سود به منظور بقا و نیل به سایر اهداف که معمولاً با اهداف صاحبان سهام در تضاد است صورت می‌گیرد. لذا سهامداران و سایر افراد ذینفع در صورتی که بخواهند در تصمیم‌گیری کمتر دچار اشتباه شوند و در شرایط مختلف بتوانند بهترین تصمیم ممکن را اتخاذ نمایند، لازم است با تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی و همچنین روش‌های تحریف و دستکاری اطلاعات و گزارش‌های مالی آشنا شوند.

^۱ - Mary L. Chai & Samuel Tung., 2002

اسکیپر^۱ بیان می‌کند: "مدیریت سود معمولاً بوسیله ارقام تعهدی حسابداری بررسی می‌شود. مدیران از طریق دستکاری ارقام تعهدی به مدیریت سود می‌پردازند چون برای استفاده‌کنندگان تشخیص تاثیر احتمالی ارقام تعهدی محدود است یا اطلاعات کافی در مورد آن در دسترس نیست" (آقایی، کوچکی؛ ۱۳۷۱).

حسابداری تعهدی در بطن خود بستر مناسبی برای اعمال نظر مدیران و دستکاری حسابها است. انتخاب روش یا اعمال نظر از سوی مدیریت، گاه در راستای مدیریت سود (در صورت هدفمند بودن و سودار بودن انتخاب یا قضاوت انجام شده) و گاه خارج از چارچوب آن (بطور طبیعی و غیرجانبدارانه) صورت می‌گیرد. به این نکته باید توجه داشت که حسابداری تعهدی بطور ذاتی زمینه اعمال نظر و قضاوت را در فرآیند گزارشگری بوجود می‌آورد (مهرآذین، ۱۳۸۷).

به هر حال، سود با مشکل اعمال نظر از سوی مدیریت روبروست که این امر به باور برخی باعث خدشه‌دار شدن اعتبار آن می‌گردد. این در صورتی است که اعمال نظر مدیریت ناشی از انگیزه‌ی فرصت طلبی وی در جهت برآوردن منافع شخصی خود باشد که به آن دستکاری فرصت طلبانه می‌گویند. از سوی دیگر اعمال نظر مدیریت ممکن است دلیل دیگری داشته باشد. دسترسی مدیران به اطلاعات محرمانه مربوط به شرکت و اشراف نسبت به تحولات آتی باعث می‌شود تا آنان با اعمال نظر در گزینش رویه‌های حسابداری به شکل تلویحی درصدد انتقال اطلاعات شخصی خود به سایر استفاده‌کنندگان گزارش‌های حسابداری برآیند. این امر باعث کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین مدیریت و سهامداران و سایر ذینفعان می‌گردد و افزایش ارزش سود نسبت به سایر معیارهای ارزیابی عملکرد شرکت همچون جریان‌های نقدی عملیاتی، از نظر مربوط بودن را بدنبال دارد. نقش حسابرسان در اعتباربخشی به گزارش‌های مالی باعث محدود شدن دامنه اعمال نظرات فرصت طلبانه مدیریت شده است (مهرآذین؛ ۱۳۸۷).

سوال مورد توجه فقط این نیست که آیا می‌توان مدیریت سود را در گزارشگری مالی شرکت‌ها کشف نمود، بلکه آن است که آیا می‌توان عوامل تعیین کننده تغییرات مقطعی در میزان مدیریت سود را معلوم ساخت یا نه.

زمان انتشار صورتهای مالی تاثیرات مهمی بر تصمیمات استفاده‌کنندگان دارد. ترومن^۲ دو انگیزه را برای تعویق اخبار بد بیان می‌کند: اول زمان اضافی لازم برای از بین بردن اخبار بد با دستکاری ارقام تعهدی، دوم این که مدیران ممکن است آگاهانه گزارش اخبار بد را تا زمانی که اخبار بد سایر شرکت‌ها منتشر شود به تاخیر بیندازند تا بتوانند اعتبار بالقوه خود را حفظ کنند.

شناسایی انگیزه‌های مدیریت سود توسط مدیران شرکت‌ها می‌تواند زمینه را برای تصمیم‌گیری مناسب‌تر گروه‌های مختلف استفاده‌کننده از اطلاعات حسابداری فراهم سازد. در این تحقیق سعی بر آن است بررسی شود آیا شرکت‌هایی که سود خود را با تاخیر اعلان می‌نمایند، ارقام تعهدی غیرعادی منفی را در همان سال نشان می‌دهند؟

۶- اهمیت موضوع

اهمیت این موضوع را می‌توان از دو جنبه نظری و عملی مطرح نمود:

الف) از جنبه نظری: صورت سود و زیان ارائه شده شرکت‌ها براساس اصول پذیرفته شده حسابداری و بر مبنای تعهدی تهیه می‌شود. طبق استانداردهای حسابداری ایران اطلاعاتی قابل اتکا است که عاری از اشتباه و تمایلات جانبدارانه با اهمیت باشد

^۱ - Schipper, 1989

^۲ - Truman., 1990

و به طور صادقانه معرف آن چیزی باشد که مدعی بیان آن است، این پژوهش می تواند سودمندی و قابل اتکا بودن اقلام ارائه شده در صورت سود و زیان شرکت ها را با تعیین میزان مدیریت سود اعمال شده در آن بنا به زمان ارائه گزارش های مالی بررسی نماید. اگر استانداردهای حسابداری دقیق تر تهیه و تدوین شوند، باعث کاهش مدیریت سود خواهد شد و اطلاعات بهتری به بازار سرمایه ارائه می شود. تدوین کنندگان استانداردهای حسابداری، مدیریت سود را نامطلوب ارزیابی می کنند و همواره سعی دارند با دقیق تر کردن استانداردهای حسابداری آزادی عمل مدیران را در مدیریت سود کاهش دهند.

ب) از جنبه عملی: برخی از سرمایه گذاران بر سودهای گزارش شده تکیه می کنند و سایر شاخص های عملکرد را نادیده می گیرند. سود به عنوان نتیجه نهایی فرآیند حسابداری تحت تاثیر رویه های حسابداری است که آن را مدیریت انتخاب می کند. امکان انتخاب رویه های حسابداری به مدیریت امکان می دهد تا در مورد زمان شناخت و اندازه گیری هزینه ها و درآمدها تصمیم گیری کند و این امر ممکن است به مدیریت سود منجر شود. شناسایی عوامل موثر بر انعکاس غیر واقعی سود می تواند برای کشف و پی بردن به سودهای تحریف شده و دور از واقعیت، برای سرمایه گذاران و استفاده کنندگان سودمند باشد (محمدی؛ ۱۳۸۵).

۷- هدف تحقیق

هدف این تحقیق بررسی رابطه تاخیر اعلان سود با مدیریت سود می باشد.

۸- پرسش تحقیق

آیا دلیل تاخیر در اعلان سود، وجود اخبار بد مرتبط با سود است؟

آیا شرکت هایی که با تاخیر اعلان سود داشته اند، به مدیریت سود در جهت افزایش سود اقدام می نمایند؟

۹- فرضیه های تحقیق

- فرضیه اول: شرکت هایی که سود خود را با تاخیر اعلان می کنند، دارای اخبار بد مرتبط با سود می باشند.
- فرضیه دوم: شرکت هایی که با تاخیر اعلان سود داشته اند، به مدیریت سود در جهت افزایش سود اقدام می نمایند.

۱۰- متغیرهای تحقیق

متغیر مستقل: زمان تاخیر در گزارش سود که زمان طی شده از پایان سال مالی شرکت ها تا تاریخ تشکیل مجمع عمومی می باشد.
متغیرهای وابسته:

یکی از متغیرهای وابسته سود عملیاتی (در نتیجه کسر بهای تمام شده کالای فروش رفته و دیگر هزینه های عملیاتی شرکت از فروش حاصل می گردد) می باشد که از طریق مقایسه سود دوره مالی قبل با سود دوره مالی که گزارش با تاخیر ارائه شده ارائه می شود.

متغیر وابسته دیگر مدیریت سود می باشد. یکی از شاخص های مهم برای مشخص نمودن میزان دستکاری سود، اقلام تعهدی اختیاری (DA_{it})^۱ می باشد. اقلام تعهدی اختیاری (غیر عادی) به شرح زیر اندازه گیری می شوند:

اقلام تعهدی عادی - کل اقلام تعهدی = اقلام تعهدی غیر عادی

^۱ - Discretionary Accruals

در رابطه‌ی بالا، ارقام تعهدی عادی براساس مدل تعدیل شده جونز که یک برآورد مبتنی بر رگرسیون با دو متغیر مستقل دارای ثابت و فروش سالانه است اندازه‌گیری می‌شود. در این تحقیق رویکرد مبتنی بر صورت گردش وجوه نقد برای محاسبه ارقام تعهدی استفاده شده است. در این رویکرد ارقام تعهدی هریک از مشاهدات شرکت-سال به روش زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{خالص جریان‌های نقدی عملیات} - \text{عایدات} = \text{ارقام تعهدی}$$

جزئیات بیشتر در این مورد در بخش‌های بعدی ارائه شده است.

۱۱- روش تحقیق

روش تحقیق از نوع استقرایی است. در این تحقیق روش مقطعی از نظر ویژگی زمانی داده‌های جمع‌آوری شده و روش همبستگی یا رابطه‌ی کاوی برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده بکار گرفته می‌شود. از نظر نوع آزمون فرضیه‌ها این تحقیق از نوع همبستگی-مقطعی می‌باشد.

۱۲- جامعه آماری و نمونه تحقیق

جامعه آماری تحقیق حاضر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. نمونه آماری این تحقیق براساس روش تصادفی انتخاب می‌شوند.

۱۳- قلمروی تحقیق

قلمرو موضوعی: این تحقیق به بررسی تغییرات حجم ارقام تعهدی اختیاری بر اثر تاخیر در گزارش سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌پردازد.

قلمرو مکانی: مکان انجام این تحقیق محدود به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشد.

قلمرو زمانی: قلمرو زمانی این تحقیق بین سال‌های ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۷ (یک دوره ۱۰ ساله) می‌باشد.

۱۴- آزمون آماری فرضیه‌ها

دی‌چاو^۱، اسلوان^۲، سوینی^۳ (۱۹۹۵) تغییرات و اصلاحات جدیدی را در مدل جونز^۴ ایجاد نمودند.

مدل تعدیل‌شده جونز: در متون تحقیقی نسخه ویرایش شده‌ای از مدل اصلی جونز وجود دارد که از آن به عنوان مدل تعدیل‌شده جونز^۵ یاد می‌شود. این مدل نخستین بار توسط دی‌چاو و دیگران (۱۹۹۵) مورد استفاده قرار گرفت. در مدل تعدیل‌شده جونز ارقام تعهدی غیراختیاری در طی دوره‌ی رخداد (یعنی در طی دوره‌هایی که فرض شده مدیریت سود در آن‌ها رخ داده‌است) از طریق برآزش رابطه رگرسیون با استفاده از داده‌های مقطعی برای هریک از شرکت‌های عضو نمونه به این شکل برآورده می‌شود:

¹ -Dechow

² -Sloan

³ -sweeny

⁴ -Jones model

⁵ -The Modified Jones model.

$$NDA_{it} = a_{1it} \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + a_{2it} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} - \frac{\Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \alpha_{3it} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right)$$

که در آن:

$^1 NDA_{it}$ = اقلام تعهدی غیر اختیاری شرکت i در سال t

$^2 \Delta REV_{it}$ = تغییرات درآمد شرکت i در سال t (خالص درآمد در سال t منهای درآمد سال $t-1$ که به مقیاس مجموع

دارایی‌ها در سال $t-1$ بیان می‌شود).

$^3 \Delta REC_{it}$ = تغییرات در خالص دریافتی شرکت i در سال t (خالص حسابهای دریافتی در سال t منهای خالص حسابهای

دریافتی سال $t-1$ که به مقیاس مجموع دارایی‌ها در سال $t-1$ بیان می‌شود).

$^4 PPE_{it}$ = ارزش ناخالص اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات شرکت i در سال t که به مقیاس مجموع دارایی‌ها در سال $t-1$

بیان می‌شود.

$^5 A_{it-1}$ = جمع دارایی‌ها در پایان سال $t-1$

t = سال پیش بینی

$a_{1it}, a_{2it}, a_{3it}$ = پارامترهای خاص هر شرکت

برآورد پارامترهای خاص هر شرکت ($a_{1it}, a_{2it}, a_{3it}$) با استفاده از مدل رگرسیونی زیر و بر مبنای مشاهدات دوره برآورد از

اقلام تعهدی صورت می‌گیرد.

$$TA_{it} = a_{1it} \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + a_{2it} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} - \frac{\Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \alpha_{3it} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right) + v_{it}$$

$TA_{it} - NDA_{it}$ = اقلام تعهدی اختیاری شرکت i در سال t

که در آن TA_{it} نمایانگر کل اقلام تعهدی به مقیاس کل دارایی‌های دوره قبل است.

اگر $x_1 = \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} - \frac{\Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right)$ و $x_2 = \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right)$ آنگاه برای برآورد اقلام تعهدی غیرعادی (اختیاری) به شرح زیر

عمل می‌شود:

(۱) محاسبه کل اقلام تعهدی با استفاده از رابطه زیر:

$$TA_t = NI - CFO \quad (1-1)$$

که در آن:

TA_t = کل اقلام تعهدی به مقیاس کل دارایی‌های دوره قبل

¹ -Non-Discretionary Accruals

² -Revenue

³ -Receivables

⁴ -Property, Plant, Equipment

⁵ -Assets

⁶ -Total Accruals

$NI^1 =$ عایدات (سود خالص قبل کسر اقلام غیرمترقبه و آثار سنواتی تغییر در اصول و روش‌های حسابداری)

$CFO^2 =$ جریانهای نقدی حاصل از عملیات

(۲-۱) محاسبه Δ اقلام تعهدی

اقلام تعهدی اول دوره - اقلام تعهدی پایان دوره = اقلام تعهدی Δ

(۲) برآورد سطح اقلام تعهدی عادی (غیراختیاری)

(۱-۲) براساس مدل تعدیل شده جونز معادله برآورد برای هر شرکت تعیین می‌شود $(a_{1it}, a_{2it}, a_{3it})$.

(۲-۲) برای سال مورد نظر مقادیر x_1 و x_2 در معادله قرار داده می‌شود و سطح اقلام تعهدی عادی تعیین می‌شود.

(۳) اقلام تعهدی غیرعادی از طریق کسر اقلام تعهدی عادی از کل اقلام تعهدی محاسبه می‌شود.

۱۵- داده‌های مورد نیاز و چگونگی محاسبه و استخراج آنها

داده‌های مورد استفاده در این تحقیق، اطلاعات تاریخی است. داده‌ها عبارتند از:

(۱) اقلام تعهدی: جهت محاسبه آن

خالص جریان‌های نقدی عملیات - عایدات = اقلام تعهدی

(۲) اقلام تعهدی غیراختیاری: از طریق برازش رابطه رگرسیون با استفاده از داده‌های مقطعی برای هر یک از شرکت‌های

عضو نمونه به این شکل برآورده می‌شود:

$$NDA_{it} = a_{1it} \left(\frac{1}{A_{it-1}} \right) + a_{2it} \left(\frac{\Delta REV_{it}}{A_{it-1}} - \frac{\Delta REC_{it}}{A_{it-1}} \right) + \alpha_{3it} \left(\frac{PPE_{it}}{A_{it-1}} \right)$$

(۳) اقلام تعهدی اختیاری: از تفریق اقلام تعهدی اختیاری (رابطه ۲) از کل اقلام تعهدی (رابطه ۱) محاسبه می‌شود.

داده‌های مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌ها از طریق مراجعه به صورتهای مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس و گزارش‌های

ادواری سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و لوح‌های فشرده (CD) مدیریت اطلاع‌رسانی بورس و سایر منابع اطلاعاتی نظیر

بانک اطلاعاتی تدبیرپرداز جمع‌آوری می‌شود. سپس از طریق استفاده از روش آماری رگرسیون و آزمون مقایسه‌ای T-TEST به

آزمون فرضیه‌ها می‌پردازیم این تحقیق از نوع تحلیلی خواهد بود. برای محاسبه متغیرهای مدل تحقیق، نخست اطلاعات لازم

شامل مبالغ درآمد، کل دارایی‌ها، خالص حساب‌های دریافتی، ارزش ناخالص اموال، ماشین‌آلات و تجهیزات از صورتهای

مالی شرکت‌ها و اطلاعات سایت بورس استخراج می‌شود. سپس با استفاده از نرم افزار اکسل، متغیرها محاسبه می‌گردد و از

نتایج آن به‌عنوان داده‌های ورودی نرم افزار SPSS استفاده می‌شود.

۱۶- پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی و نتایج تحقیقات

انگیزه‌های مدیریت در هموارسازی سود گزارش شده (حاجی‌وند-۱۳۷۶)، در این تحقیق پژوهشگر به نتایج زیر دست یافت:

- هدف از دستکاری سود، افزایش منافع شخصی مدیریت است.

¹ - Net Income

² - Cash Flow related to Operations

- به دلیل پراکندگی سهامداران، آنها دخالت جدی در امور شرکت ندارند و در نتیجه مدیریت به دنبال منافع خود است.
- قرار دادن سود فروش به عنوان معیار پرداخت پاداش به مدیران سبب همسویی منافع آنان با سهامداران نمی‌شود.
- در صورت معیار بودن سود برای پرداخت پاداش، مدیریت از طریق روش‌های حسابداری و سایر تکنیک‌ها به دستکاری سود دست می‌زنند.

ابزارهای مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (درخشانی-۱۳۸۲)، نتایج این تحقیق نشان داد که بین "سود فروش دارایی‌های ثابت" و "سود قبل کسر مالیات منهای سود ناشی از فروش دارایی‌های ثابت" ارتباط منفی معنی‌داری وجود دارد و همچنین بین "هزینه‌های مالی" و "سود قبل کسر مالیات و هزینه‌های مالی" ارتباط مثبت معنی‌داری وجود دارد.

بررسی اثر قراردادهای بدهی- هزینه‌های سیاسی، طرح‌های پاداش و مالکیت بر مدیریت سود در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (همتی ۱۳۸۳)، نتایج این تحقیق نشان داد بین نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام و دستکاری سود ارتباط مثبت و معنی‌داری وجود ندارد، و نیز با افزایش اندازه شرکت مدیریت انگیزه بیشتری برای افزایش سود در جهت ارائه تصویری بهتر از عملکرد خود به سهامداران و مسئولین دارد، همچنین شرکت‌هایی که از تعداد بیشتری کارمند برخوردار می‌باشند فشارهای سیاسی وارده بر آنها بیشتر است در نتیجه مدیریت این‌گونه واحدها برای کاهش فشار وارده اقدام به کاهش سود می‌نماید، نتیجه آزمون فرضیه‌های پاداش و مالکیت حاکی از عدم ارتباط معناداری بین متغیرهای ذکر شده و دستکاری سود بود.

بررسی تاثیر مدیریت سود در تصمیمات سرمایه‌گذاری شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (محمدی-۱۳۸۵)، نتایج این تحقیق گویای این مطلب بود که در شرکت‌های مورد مطالعه مدیریت سود اعمال می‌شود و مدیریت سود سبب ارائه اطلاعات مالی به صورت غیرواقعی می‌شود. اطلاع استفاده‌کنندگان و سرمایه‌گذاران از مدیریت سود، آنها را در تصمیم‌گیری صحیح یاری خواهد کرد.

بارتون و سیمکو (۲۰۰۲)^۱ با استفاده از شواهد و آزمون‌های تجربی نشان دادند که شرکت‌هایی که به عایدات مورد انتظار دست نمی‌یابند تا حدودی به مدیریت سود دست می‌زنند.

مری چای و ساموئل تانگ (۲۰۰۲)^۲ در تحقیقی با عنوان تاثیر زمان اعلان درآمدها بر مدیریت سود به بررسی این فرضیه‌ها می‌پردازند که شرکت‌هایی که دیرتر از زمان مورد انتظار سود خود را گزارش می‌کنند در مقایسه با سایر شرکت‌ها اقدام تعهدی اختیاری را بطور غیرطبیعی منفی نشان می‌دهند. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد گزارشگران با تاخیر در گزارش اطلاعات حسابداری، اقدام تعهدی کاهنده سود را برای دستکاری سود بکار می‌برند و از این طریق مزایا و پاداش‌های آتی را افزایش می‌دهند. تاخیر درازمدت در گزارش سود، ارزش اقدام تعهدی اختیاری استفاده شده برای تاخیر در گزارش را افزایش می‌دهد تا سود بالقوه تعهدی برای دوره‌های آتی ذخیره شود. یافته‌های این تحقیق نتایج بهبود استانداردهای حسابداری را در طول زمان نشان می‌دهد. زمانی که درآمدها اعلان می‌شود مهم است چون بهبود آن طی زمان می‌تواند مشکلات ناشی از عدم تقارن

¹ -Barton and Simko

² - Mary L. Chai & Samuel Tung

اطلاعاتی را کاهش دهد و همچنین موجب افزایش کارایی بازار شود. شواهد نشان می‌دهد حسابداران و سیاستگذاران باید چارچوبی داشته باشند که موجب افزایش قابلیت اطمینان گزارش‌های حسابداری شود.

لیو (۲۰۰۳)^۱ در تحقیقی رابطه بین مدیریت سود و پروژه‌های دادخواهی مورد دعوی حقوقی را بررسی نمود. نتایج تحقیق وی مبین این مطلب بود که شرکت‌هایی که تحت دعوی حقوقی قرار گرفته‌اند دارای سود دستکاری شده (نادرست گزارش شده) می‌باشند.

رونین و همکارانش (۲۰۰۶)^۲ اثر مدیریت سود بر ارزش شرکت و بر قیمت سهام را مورد بررسی قرار دادند و به این نتیجه رسیدند که مدیریت سود قیمت سهام را مورد نوسان قرار می‌دهد.

۱۷- تعریف واژه های کلیدی

سود عملیاتی: در نتیجه کسر بهای تمام شده کالای فروش رفته و دیگر هزینه‌های عملیاتی شرکت از فروش حاصل می‌گردد. **مدیریت سود:** در متون تحقیقی تعاریف مختلفی از مدیریت سود انجام شده است؛ در این جا به دو نمونه بسنده می‌شود. اسکیر^۳ (۱۹۸۹) مدیریت سود را این‌چنین تعریف نموده است: "دخالتمدی در فرآیند گزارشگری برون‌سازمانی با هدف بدست آوردن برخی مزایای شخصی از سوی مدیران یا سهامداران" (مهرآذین، ۱۳۸۷).

هیلی^۴ و واهلن^۵ معتقدند "مدیریت سود هنگامی رخ می‌دهد که مدیران از قضاوت‌های شخصی خود در گزارشگری مالی استفاده می‌کنند و ساختار معاملات را جهت تغییر گزارشگری مالی دستکاری می‌نمایند. این عمل یا به قصد گمراه نمودن برخی از صاحبان سود در خصوص عملکرد اقتصادی شرکت و یا تاثیر بر نتایج قراردادهایی است که انعقاد آن‌ها منوط به دستیابی به سود مشخصی می‌باشد، صورت می‌گیرد" (شهری، ۱۳۸۷).

اقلام تعهدی: در بسیاری از تحقیقات، اقلام تعهدی را تفاوت عایدات و جریانهای نقدی حاصل از عملیات دانسته‌اند.

خالص جریان‌های نقدی عملیات - عایدات = اقلام تعهدی

این روش رویکرد مبتنی بر صورت گردش وجوه نقد نامیده می‌شود. اقلام تعهدی قابل تفکیک به دو جز اختیاری و غیراختیاری هستند. در حالی که اقلام تعهدی غیراختیاری به واسطه سازمان‌ها و دیگر عوامل خارجی محدود هستند، اقلام تعهدی اختیاری، قابل اعمال نظر توسط مدیریت هستند. بنابراین جزء اختیاری اقلام تعهدی به‌عنوان شاخصی در جهت کشف مدیریت سود در واحدهای تجاری، در معاملات حسابداری به‌کار گرفته شده است.

اقلام تعهدی غیراختیاری: سطح قابل انتظار (عادی) اقلام تعهدی که در شرایط عادی براساس اطلاعات قابل دسترس سرمایه‌گذاران برآورد می‌شود، اقلام تعهدی غیراختیاری نامیده می‌شود.

¹ -Lu

² - Ronen .et.al

³ -Schipper, K.

⁴ -Healy, P.M

⁵ -Wahlen

اقلام تعهدی اختیاری: اقلام تعهدی اختیاری (غیرعادی) حاصل تفریق اقلام تعهدی غیراختیاری برآورد شده از کل اقلام تعهدی است.

۱۸- فهرست منابع و ماخذ

- ۱- آقای، محمدعلی و کوچکی، حسن؛ ۱۳۷۴، "گمانهایی پیرامون نمایش سود"، فصلنامه علمی و پژوهشی بررسی های حسابداری و حسابرسی.
- ۲- شهری، مریم؛ ۱۳۸۷ "تاثیراندازه شرکت و حضور سرمایه گذاران نهادی بر مدیریت سود" پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد نیشابور.
- ۳- محمدی، جمال؛ ۱۳۸۵ "بررسی تاثیر مدیریت سود در تصمیمات سرمایه گذاری شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد نیشابور.
- ۴- مهرآذین، علی رضا؛ ۱۳۸۷ "ارزیابی مدل های مبتنی بر اقلام تعهدی برای کشف مدیریت سود" رساله دکترا، دانشگاه علوم و تحقیقات تهران.
- ۵- یزدانی، آزاده؛ ۱۳۸۵ "بررسی نقش ترازنامه در محدود کردن مدیریت سود در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران" پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهرا.
- 6- Mary L . Chai & Samuel Tung., 2002, " The Effect of Earnings Announcement Timing on Earnings Management", *Journal of Business & Finance Accounting*, 12, 2002, PP: 1337-1354